

Niek hing de was nat in de kast

Een kind met een verstandelijke handicap én autisme; niet het eerste waar je op rekt wanneer je in blijde verwachting bent. Het overkwam letje Schonewille en haar man. Hun zoon Niek (27) heeft de sociaal-emotionele vaardigheden van een kleuter van 4. Met vallen en opstaan leerden ze hoe ze hem moeten benaderen. “Niet nieten, wel wellen. Dus niet zeggen ‘Schreeuw niet zo hard!’ maar ‘Praat eens wat zachter.’”

Moeder en zoon staan bovenaan de trap van Nieks appartement te wachten. Het is maar goed dat het interview precies op het afgesproken tijdstip plaatsvindt – als het vijf minuten later zou beginnen, zou Niek erg nerveus worden. Te vroeg komen is overigens geen probleem. Sinds 2006 woont Niek onder begeleiding in dit woonproject in Enschede, waar hij een eigen kamer heeft. Terwijl gastheer Niek een kop koffie zet, voert vooral zijn

moeder het woord. Ze vertelt dat Niek na zijn geboorte vreemd uit z'n ogen keek en niet deed wat andere baby's doen, zoals van zijn rug op z'n buik rollen en brabbelen. Ook was hij bang om op vloerbedekking te liggen, omdat hij parket gewend was. Toch werd pas op het voortgezet speciaal onderwijs autisme geconstateerd.

'Autisten nemen alles letterlijk'

Niek volgt zijn moeders verhaal niet helemaal. Regelmatig vraagt hij: “Wat, letje?” en “Hoe dan, letje?” Als zij hem iets uitlegt, reageert Niek met een enthousiast “Oké!” – zijn stopwoordje. Soms breekt hij zomaar in. “Mama, kunnen we de agenda invullen? Voor morgenavond. Papa komt bij mij op bezoek.”

Gekleurde poppetjes

Dankzij de basistraining ‘Geef me de 5’ van gedragsdeskundige Colette de Bruin weten Nieks ouders nu beter dan vroeger hoe ze met Niek moeten omgaan; een autist kan zich niet aanpassen, dus dat moet je als ouders doen. Daarbij draait alles om het inleven in zijn belevingswereld en het scheppen van duidelijkheid aan de hand van vijf pijlers: wat, hoe, waar, wie en wanneer. “Heel belangrijk is: doe wat je zegt, en zeg wat je doet. Dus als ik Niek beloof dat we na de kerk naar huis gaan, moet ik niet op het kerkplein gaan staan napraten. Ook moet je overal een tijd bij noemen. Dus niet zeggen: ‘We gaan na het eten weg’ en dan eerst nog de afwas doen, maar: ‘We gaan om half zeven weg.’ Door al die handreikingen hadden wij dit jaar na de vakantie voor het eerst het gevoel dat we écht vakantie hadden gehad!” Niek gebruikt sinds de training een agenda waarin hij elke aanstaande gebeurtenis met poppetjes uittekent. Voor dit interview tekende hij twee verschillend gekleurde poppetjes: de een is Niek, de ander de Visie-redacteur, met de letters ‘EO’ erboven. “Als niet doorgaat, moet sticker op,” legt Niek uit. Opeens loopt ‘ie weg. “De was is klaar,” verduidelijkt letje. Tegen Niek: “Leg het maar op tafel, dan ruim je het op als deze meneer weg is.” “Oké!” reageert Niek. Hij is ‘wasvrouwer’ op een dagactiviteitscentrum om de hoek. Geen probleem, want dat was hij bij de voetbalclub ook al. De training heeft letje nog meer geleerd: niet nieten, wel wellen. “Niet zeggen: ‘Schreeuw niet zo hard!’ maar ‘Praat eens wat zachter.’ Ook weten we nu dat

we vroeger ons gedrag teveel aan hem uitlegden, terwijl we helemaal niet steeds in discussie hoeven te gaan.”

Meisjes

Nieks moeder vervolgt: “Als ik zeg: ‘Ik heet letje, jij dan?’, dan zegt Niek: ‘Ik niet.’ Ons taalgebruik is voor hem zó onlogisch! Autisten nemen alles letterlijk. Hij stopt bijvoorbeeld elke ochtend zijn was in de wasmachine, de leiding doet het in de droger en als Niek uit zijn werk komt, legt hij het in de kast. Laatst waren ze echter vergeten Nieks was in de droger te doen. Toen ik hier kwam, hing de was nat in de kast! Want Niek dacht: ‘Als ik thuiskom, moet de was in de kast.’” Niek luistert veel muziek; van zijn topfavoriet, volkszanger Jannes, heeft hij een levensgroot kartonnen exemplaar naast zijn bed staan. Verder kijkt hij veel tv – Lingo is zijn favoriet – en spaart hij speelgoedauto's. En zijn grootste hobby? “Mooie meisjes.” Om dat te illustreren loopt Niek naar zijn kast en pakt een bonk papier: een speelgoed-BMW, beplakt met duizenden foto's van meisjes die hij zelf uit allerlei tijdschriften heeft geknipt. “Zes rolletjes plakband per week. Het is zijn zekerheid,” verduidelijkt letje. “Het weegt inmiddels vijf kilo, maar het móest op vakantie mee de bergen in. En élke dag gaat 't mee naar zijn werk.” Niek is ondertussen even de kamer uitgelopen. Zijn gillende geluidjes – van spanning omdat de fotograaf zo komt – schallen door de gang. letje: “Hij kan dat ook doen als hij heel blij is.”

Boos

Toen Niek in 2006 uit huis ging, hoopten zijn ouders dat ze zich niet meer zo verantwoordelijk zouden voelen. Een illusie, zo bleek. Bovendien was de verandering aanvankelijk geen verbetering door Nieks sterke ouderbinding en het gebrek aan structuur in het woonproject. Een zware periode voor letje en haar man; de tranen springen haar in de ogen als ze aan de moeilijkste dag uit haar leven denkt. “De dag dat wij Niek hier achterlieten, 23 september 2006, waren we heel bang: kan hij het wel, is dit wel de goede keuze? Ik heb mijn man nog nooit zo kapot gezien.” Juist op die momenten had letje steun aan haar geloof. “Ik dacht: ‘Als wij er straks niet meer zijn, wat dan? Dan is God er wel; Niek is in de eerste plaats Gods kind.’ Dat geeft veel rust, al blijf ik het moeilijk vinden.” Na een klein jaar ging het mis. Niek was alleen maar angstig. “Hij durfde niet eens

meer bij mij in de auto, ging niet meer naar zijn werk, de kerk en de bijbelkring, en had geen sociale contacten meer. Een halfjaar zat hij hele dagen op zijn kamer en sliep slecht. Ik ben toen best boos geweest op God: als Hij meer en volmaakter van Niek houdt dan ik, hoe kan Hij dan toelaten dat Niek zo depressief en angstig is? Via een kennis zijn we toen bij de gedragsdeskundige Colette de Bruin terechtgekomen en mede dankzij de training ging het met Niek bergopwaarts.” De andere drie kinderen uit het gezin Schonewille waren al uit huis toen Niek verhuisde. Ze zijn er volgens letje altijd voor Niek geweest. Nieks autisme heeft misschien wel bijgedragen aan de band binnen het gezin. “Toen mijn man en ik 25 jaar getrouwd waren, zijn we een week

'Niek is in de eerste plaats Gods kind. Dat geeft veel rust'

naar Spanje gegaan omdat we de kinderen wilden bedanken voor wat ze altijd hebben ingeleverd. We vroegen of ze mét of zonder Niek wilden. Gelukkig wilden ze hem mee – zonder Niek is het gezin niet compleet.”

Niek en letje zijn dinsdagavond ook te zien in het programma *Autistisch, wat nu* op het digitale themakanaal Familie24. www.familie24.nl

TEKST: Wilfred Hermans
BEELD: Gert-Jan van der Tuuk

Uit onderzoek blijkt dat bijna 6 op de 1000 mensen een autisme spectrum stoornis (ass) heeft. Dat is 0,6% van de bevolking. Ongeveer de helft van de mensen met een ass functioneert op het niveau van iemand met een verstandelijke handicap. De andere helft functioneert verstandelijk op een normaal tot hoog intelligentieniveau. Gemiddeld komt de stoornis bij mannen ongeveer vier keer vaker voor dan bij vrouwen. Ass kent verschillende vormen. De bekendste zijn: het klassiek autisme, Asperger en PDD-NOS. Bron: Eleos